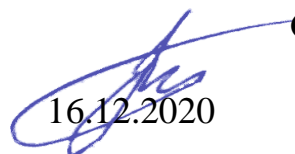

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Кафедра економічної безпеки та фінансових розслідувань

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор НАВС
полковник поліції

Станіслав ГУСАРЄВ

16.12.2020

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ДЕТІНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ

Статус дисципліни	вибіркова
Рівень вищої освіти	другий (магістерський) рівень
Ступінь вищої освіти	магістр
Галузь знань	28 «Публічне управління та адміністрування»
Спеціальність	281 «Публічне управління та адміністрування»
Освітньо-професійна програма	Публічне управління та адміністрування
Форми здобуття вищої освіти	заочна
Мова навчання	українська
Форма підсумкового контролю	залік

Київ – 2020

Розробники:

Герасименко Л.В. – кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри економічної безпеки та фінансових розслідувань НАВС;

Тихонова О.В. – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри економічної безпеки та фінансових розслідувань НАВС.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри економічної безпеки та фінансових розслідувань Національної академії внутрішніх справ
протокол від 18 червня 2020 року № 18.

Завідувач кафедри економічної безпеки та фінансових розслідувань НАВС

Лариса ГЕРАСИМЕНКО

Схвалено науково-методичною радою НАВС
Протокол від 16.12.2020 року № 3.

Голова науково-методичної ради

Станіслав ГУСАРОВ

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма переглянута на 2021/2022 н.р. без змін; зі змінами.

протокол засідання кафедри

від 24.06.2021 № 16

Завідувач кафедри

Лариса ГЕРАСИМЕНКО

протокол науково-методичної ради

від 19.08.2021 № 1

Голова НМР

Станіслав ГУСАРОВ

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).

протокол засідання кафедри

від __.__.202_ № __

Завідувач кафедри

Лариса ГЕРАСИМЕНКО

протокол науково-методичної ради

від __.__.202_ № __

Голова НМР

Станіслав ГУСАРОВ

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).

протокол засідання кафедри

від __.__.202_ № __

Завідувач кафедри

Лариса ГЕРАСИМЕНКО

протокол науково-методичної ради

від __.__.202_ № __

Голова НМР

Станіслав ГУСАРОВ

1. Програма навчальної дисципліни

Предмет дисципліни – сучасний стан боротьби з тіньовою економікою, її проявами та перспективні шляхи її вдосконалення.

Мета навчальної дисципліни – засвоєння та формування у майбутніх фахівців умінь та компетентностей для забезпечення ефективної протидії тінзації національної економіки, а також здатність ефективно використовувати їх у професійній діяльності.

Завдання навчальної дисципліни – систематизоване засвоєння майбутніми фахівцями особливих ознак тіньової економіки, її впливу на національну економіку та розвиток суспільства в цілому, підходів до протидії тінзовій економіці.

Пререквізити – «Правове регулювання економіки України», «Стратегічне управління в публічній сфері», «Антикорупційна політика».

Постреквізити – «Правове регулювання державної антикорупційної політики. Корупційні ризики», «Запобігання та врегулювання інтересів на державній службі».

Перелік компетентностей відповідно до освітньої програми ступеня вищої освіти магістра:

- здатність організовувати діяльність органів публічного управління та інших організацій публічної сфери з врахуванням ризиків та загроз тінзації національної економіки (ФК02);

- здатність здійснювати професійну діяльність з урахуванням потреб забезпечення національної безпеки України, у т.ч. в частині подолання загроз тінзації національної економіки (ФК06);

- здатність примати обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції (ФК10).

Програмні результати навчання:

- знати основні засади національної безпеки та уміти попереджати й нейтралізувати виклики і загрози національним інтересам України в межах своєї професійної компетенції (ПРН03);

- уміти здійснювати ефективну комунікацію, аргументувати свою позицію, використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології у сфері публічного управління та адміністрування на засадах соціальної відповідальності, правових та етичних норм (ПРН08);

- розробляти обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції, враховувати цілі, наявні законодавчі, часові та ресурсні обмеження, оцінювати політичні, соціальні, економічні та екологічні наслідки варіантів рішень (ПРН11);

- здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності (ДПРН14).

Перелік компетентностей, розвитку яких сприяє вивчення навчальної дисципліни («soft skills»):

- здатність аргументувати власну позицію в ході організації діяльності органів публічного управління та інших організацій публічної сфери;

- приймати ефективні рішення та вирішувати проблеми, що виникають під час реалізації управлінських рішень з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції;

- зрозуміло формувати думки; готувати та робити якісні презентації за результатами аналізу джерел, що містять інформацію щодо тонізації національної економіки;

- чітко ставити завдання і формулювати цілі щодо ефективного виконання професійних завдань.

У процесі навчання особа набуває знання, вміння та навички:

- знання щодо державно-правових та спеціальних заходів детінізації національної економіки;

- знання особливостей запобіжного впливу на соціальні та економічні передумови тінізації економіки;

- вміння самостійно та комплексно виявляти і аналізувати особливості причин та умов, що детермінують тіньову економіку;

- вміння правильно застосовувати отримані теоретичні та методичні знання під час вирішення конкретних ситуаційних задач;

- навички аналітичної обробки інформації щодо виявлення ознак тіньової економічної діяльності різних суб'єктів господарювання;

- навички аналізувати та доцільно використовувати отриману інформацію для набуття практичних вмінь роботи та застосування знань системної детінізації національної економіки.

Консультативна допомога кафедри:

- електронна пошта: fin_bezpeka@ukr.net

- кабінет 419 (Солом'янська пл., 1) – Пн–Пт з 14:00 до 16:00.

2. Структура навчальної дисципліни «Детінізація економіки»

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни			
	денна форма здобуття вищої освіти		заочна форма здобуття вищої освіти	
	д/б	ксф	д/б	ксф
Кількість кредитів ECTS – 5	Рік підготовки			
				2
	Семестр			
			3	
Загальна кількість годин - 150	Лекції			
				4
	Семінарські			
				12
	Практичні			
				2
	Самостійна робота			
				132
Вид контролю				
			залік	

3. Тематичний план

№	Назви тем	Нормативний обсяг годин	з них:				
			Усього з викладачем	з них:			Самостійна робота
				Лекцій	Семінарських занять	Практичних занять	
1.	Тіньова економіка як загроза економічній безпеці держави	74	8	2	6		66
2.	Структура тіньової економіки та її інституційні особливості	76	10	2	6	2	66
Усього годин:		150	18	4	12	2	132
Підсумковий контроль: залік							

4. Плани навчальних занять

(заочна форма здобуття вищої освіти, за кошти фізичних та юридичних осіб)

Тема 1. Тіньова економіка як загроза економічній безпеці держави.

Загальна кількість годин – 74 год.

Питання до семінарських занять:

1. Тіньова економіка: поняття та суспільна небезпека.
2. Детермінанти існування тіньової економіки.
3. Взаємодія тіньової економіки з легальною економікою.
4. Шляхи протидії тіньовій економіці в Україні.

Тема 2. Структура тіньової економіки та її інституційні особливості.

Загальна кількість годин – 76 год.

Питання до семінарських занять:

1. Характеристика неформальної економіки.
2. Ознаки прихованої економіки та її вплив на макроекономічні показники.
3. Підпільна (кримінальна) економіка: поняття та зміст.
4. Рейдерство як форма підпільної економіки.

5. Завдання для самостійної роботи

1. Специфіка тіньової економіки в сучасній Україні.
2. Міжнародне співробітництво в контексті боротьби з тіньовою економікою.
3. Напрями державної політики детінізації економіки України.
4. Основи стратегії детінізації економічних відносин в Україні.

5. Напрями вдосконалення механізмів державного регулювання у сфері детінізації економічних відносин в Україні.

6. Індивідуальні завдання

Розв'язати тестові завдання:

1. Що таке тіньова економіка?

а) економічна діяльність суб'єктів господарювання, які не мають державної реєстрації;

б) вся економічна діяльність, яка з будь-яких причин не враховується і не потрапляє до валового національного продукту;

в) економічна діяльність, спрямована на приховування прибутків від оподаткування.

2. Що відноситься до складових тіньової економіки?

а) неформальна економіка, невидима економіка, нерегульована економіка;

б) неформальна економіка, прихована економіка і підпільна (кримінальна) економіка;

в) прихована економіка, неофіційна економіка, рейдерство.

3. Які основні детермінанти тіньової економіки?

а) надмірне втручання держави в приватний бізнес, існування олігархічного класу, корупція, непрофесійне керівництво галузями економіки;

б) вади приватизації, недосконалість законодавства, непрофесіоналізм контролюючих органів, розбалансованість банківської сфери;

в) сімбіоз влади та бізнесу, податковий тиск, непрофесійне керівництво галузями економіки, корупція.

4. Що таке неформальна економіка?

а) економіка приватних домогосподарств, тобто приватних господарських одиниць, діяльність яких спрямована на задоволення власних потреб;

б) економіка приватних підприємств, які надають дрібні послуги (перукарні, ремонтні майстерні, сервісні пункти);

в) економічна діяльність суб'єктів господарювання, які здійснюють заборонені законом види діяльності.

5. Що є рейдерством?

а) поглинання підприємств проти волі їх власників або керівників;

б) силове захоплення суб'єктів господарювання;

в) вилучення майна на нібито законних підставах, в основі виникнення яких лежать прогалини в законі або системні недоліки функціонування держави (системи реєстрації суб'єктів господарювання, правоохоронної системи, судової системи тощо).

6. Що таке офшор?

а) метод ухилення від сплати податків, який полягає у звільненні від оподаткування доходів компаній, отриманих поза межами кордонів (берегів) країни реєстрації;

б) територія, на якій дозволяється ведення будь-якого виду комерційної діяльності з мінімальними податками;

в) держава, яка дозволяє підприємцям вести комерційну діяльність, не сплачуючи, або сплачуючи мінімальні податки

7. Які існують основні групи методів оцінювання масштабів тіньової економіки?

а) аналітичні, діагностичні, емпіричні, теоретичні;

б) евристичні, статистичні, структурні, спеціальні, монетарні;

в) соціологічний, формально-логічний, порівняльно-правовий, статистичний.

8. Що відноситься до евристичних методів оцінювання масштабів тіньової економіки?

а) аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення, індукція, дедукція;

б) експеримент, спостереження, пояснення, класифікація, опис;

в) оцінки експертів, опитування населення, вибіркові обстеження, аналогії.

9. Які методи оцінювання масштабів тіньової економіки є статистичними?

а) аналіз розбіжностей між статистичними даними, виявлення неврахованої величини ВВП;

б) дослідження показників прибутковості економічної діяльності;

в) визначення динаміки надходжень до державного та місцевих бюджетів.

10. Які існують структурні методи оцінювання масштабів тіньової економіки?

а) міжгалузеві співставлення, наприклад, виявлення розходження між виробленою та оплаченою електроенергією;

б) аналіз економічної діяльності окремих галузей;

в) дослідження показників економічної діяльності підприємств

11. Що відноситься до спеціальних методів оцінювання масштабів тіньової економіки?

а) фінансовий (дозволяє провести аналіз фінансової діяльності підприємств);

б) спостереження, опитування;

в) обстеження, експеримент.

12. Що таке монетарний метод оцінювання масштабів тіньової економіки?

а) встановлення обсягу існуючої грошової маси;

б) дослідження у структурі грошової маси частки готівки поза банками;

в) визначення загального обсягу готівкових та безготівкових розрахунків.

13. Що є метою детінізації економіки?

а) збільшення фіскальних надходжень від реального сектора економіки;

б) створення перешкод переведенню коштів з легальної економіки у тіньовий обіг;

в) створення сприятливих умов для залучення тіньових капіталів в легальну економіку та примноження національного багатства.

14. Яка сутність поняття детінізації економіки?

а) система політичних та економічних заходів, спрямованих на створення сприятливого клімату для ведення бізнесу в державі;

б) сукупність макро- і мікрорівневих економічних, організаційно-управлінських, технічних, технологічних та правових державних заходів щодо створення економічних передумов зацікавлено-ініціативного повернення взаємовідносин між учасниками фінансово-господарського обороту речей, прав, дій з тіньового, тобто з різних причин невраховуваного державою, економічного обороту, а також побудови організаційно-правової інфраструктури превентивного впливу на усунення причин та умов, що сприяють відтворенню джерел тіньової економіки;

в) система різноманітних заходів, що здійснюються спільно державою за участю суб'єктів ведення бізнесу, які спрямовані на забезпечення максимальної прозорості економічної діяльності та сприяння залученню інвестицій у економіку країни.

15. Які існують основні групи причин існування тіньової економіки?

а) геополітичні, управлінські, адміністративні, соціальні;

б) суб'єктивні, криміногенні, мотиваційні, правові;

в) соціально-економічні; політичні; правові; морально-етичні.

16. Що входить до поняття «амністія» капіталів?

а) легалізація тіньових доходів (некримінального походження), що передбачає надання гарантій та стимулів для легального використання таких доходів;

б) здійснення правових та управлінських заходів, спрямованих на залучення інвестицій з офшорних зон;

в) запровадження системи стимулювання до використання в Україні коштів, здобутих в результаті економічної діяльності, та виведених за межі держави.

17. Що таке валовий внутрішній продукт (ВВП)?

а) сумарний обсяг продукції різних галузей економіки країни;

б) ринкова вартість усіх кінцевих товарів і послуг, вироблених в країні за певний період;

в) загальний обсяг надходжень до державного та місцевих бюджетів.

18. Що визначають як вільна економічна зона (ВЕЗ)?

а) іноземна держава, у якій існують найбільш сприятливі умови ведення бізнесу;

б) визначений державою район або територія, де завдяки пільговому податковому, митному та законодавчому режимам для інвесторів створюються особливо сприятливі умови для підприємницької і зовнішньоекономічної діяльності;

в) країна, яка дозволяє підприємцям вести комерційну діяльність, не сплачуючи, або сплачуючи мінімальні податки

19. Що таке економічна безпека?

а) спроможність країни власними силами і ресурсами нейтралізувати деструктивні чинники, що несуть загрозу національним економічним інтересам і державі;

б) сукупність заходів, що здійснюються на державному рівні, спрямованих на створення умов успішного ведення бізнесу;

в) система політичних, економічних та правових заходів, що сприяють зміцненню економічного потенціалу держави.

20. Яким чином розуміють поняття «податковий тягар»?

- а) сукупність усіх податків, які стягуються із суб'єктів ведення комерційної діяльності;
- б) ступінь економічних обмежень, створюваних вилученням податків;
- в) система податків та зборів, що застосовуються до суб'єктів ведення бізнесу.

21. Що таке репатріація капіталу?

- а) повернення капіталу в країну, з якої він раніше був вивезений;
- б) виведення коштів у офшорну зону;
- в) запровадження системи стимулювання до використання в Україні коштів, здобутих в результаті незаконної економічної діяльності.

22. Що розуміють під конвертаційним центром?

- а) центр незаконного переведення безготівкових коштів у готівку;
- б) підприємство або група підприємств, фірм, організацій, які надають послуги з відмивання грошей, при цьому активно можуть взаємодіяти з банками, допомагаючи в кінцевій меті заволодіти коштами клієнту-замовнику центру;
- в) суб'єкт господарської діяльності, який надає послуги у сфері операцій з валютою.

23. Які види відповідальності передбачені за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень?

- а) кримінальна, адміністративна та дисциплінарна відповідальність;
- б) кримінальна та адміністративна відповідальність;
- в) кримінальна, адміністративна, цивільно-правова та дисциплінарна відповідальність.

24. Що таке олігархія?

- а) об'єднання власників підприємств базових галузей економіки;
- б) політичне та економічне панування невеликої групи людей, що має значний вплив на керівництво державою та економікою;
- в) система управління народним господарством країни в інтересах малої групи осіб.

25. Яка структура тіньової економіки?

- а) прихована економіка, неофіційна економіка, рейдерство;
- б) неформальна економіка, невидима економіка, нерегульована економіка;
- в) неформальна економіка, прихована економіка і підпільна (кримінальна) економіка.

7. Методи навчання

Словесні методи навчання: лекція, розповідь, пояснення, навчальна дискусія. Органічне поєднання зазначених методів навчання дозволяє досягнути поставленої мети та завдань навчальної дисципліни, програмних результатів навчання, компетенцій, а також сформувати визначені компетентності.

Словесні методи доповнюються наочними методами навчання, зокрема, ілюстрування та демонстрування.

8. Форми та методи контролю, критерії оцінювання результатів навчання

Система поточного контролю - здійснюється на всіх видах аудиторних занять (лекційні, семінарські, практичні) шляхом опитування, розв'язання ситуативних завдань, виконання самостійних робіт тощо. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки здобувачів вищої освіти за визначеною темою. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та здобувачами, управління навчальною мотивацією.

Система підсумкового контролю – відбувається у вигляді заліку з врахуванням балів, отриманих під час навчання.

Розподіл балів, що присвоюються здобувачеві

Аудиторна робота (поточне накопичення балів)			Підсумковий контроль	Підсумкова кількість балів
<i>max 60%</i>			<i>max 40%</i>	<i>max 100%</i>
Тема 1	Тема 2	Самостійна робота	Залік	
15	15	30	40	100

Шкала оцінювання: національна та ESTC

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
85-89	добре	B	вище від середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65		E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	Fx	необхідне перескладання
1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу

9. Інструменти, обладнання, програмне забезпечення, використання яких передбачає дисципліна

Мультимедійні проектори та комп'ютери, ресурси для організації дистанційного навчання (Zoom, Google Docs, Telegramm).

10. Перелік питань для підсумкового контролю з навчальної дисципліни

1. Сутність та поняття тіньової економіки.
2. Тінізація економіки в Україні: оцінка рівня.
3. Резерви детінізації економіки: загальна характеристика.
4. Пріоритетні шляхи детінізації економіки в Україні.
5. Особливості детінізації макро- та мікроекономіки.
6. «Амністія» капіталів як засіб детінізації економіки.
7. Зміст тіньової економіки та характеристика її складових.
8. Сутність сучасної політики детінізації національної економіки.
9. Суб'єкти реалізації державної політики детінізації економіки.

10. Типи тіньової економіки: загальна характеристика.
11. Мета, завдання та способи детінізації економіки.
12. Детермінанти існування тіньової економіки в Україні.
13. Детінізація неформального сектора тіньової економіки.
14. Генеза тіньової економіки в Україні.
15. Взаємодія тіньової економіки з легальною.
16. Структура тіньової економіки.
17. Напрями державної політики детінізації економіки України.
18. Особливості функціонування тіньової економіки в Україні.
19. Економічні та правові методи детінізації економіки в сучасному українському суспільстві.
20. Шляхи протидії тіньовій економіці в Україні.
21. Характеристика неформальної економіки.
22. Тіньова економіка: поняття та суспільна небезпека.
23. Ознаки прихованої економіки та її вплив на макроекономічні показники.
24. Рейдерство як форма підпільної економіки.
25. Підпільна (кримінальна) економіка: поняття та зміст.
26. Суб'єкти боротьби з тіньовою економікою в Україні.
27. Особливості використання офшорних «зон»?
28. Детермінанти тінізації економіки в Україні.
29. Вплив тіньової економіки на економічну безпеку держави.
30. Основні методи оцінювання тіньової економіки.

11. Рекомендовані джерела інформації

1. Адміністративно-правове забезпечення протидії тінізації економіки : навч. посіб. / С. В. Білан, В. Я. Мацюк, О. П. Рябченко, О. В. Тильчик, В. В. Тильчик ; Держ. фіскальна служба України, Ун-т держ. фіскальної служби України. К., 2019. 245 с.
2. Ангелко І. В. Тіньова діяльність у господарській системі України: монографія. Дрогобич: Посвіт, 2020. 232 с.
3. Біла С.О. Детінізація економіки – передумова євроінтеграції України. *Ukraine – EU. Modern Technology, Business and Law: collection of international scientific papers: in 2 part. Part 1. Modern Priorities of Economics. Engineering and Technologies.* Chernihiv: CNUT, 2016. С. 67-70.
4. Бригінець О. О. Детінізація економіки як основа фінансової безпеки держави. *Фінансове право.* 2014. № 3 (29). С. 62–70.
5. Ведернікова С. В. Детінізація економіки як фактор економічної стабільності держави. *Економіка та держава.* 2015. № 11. С. 33–36.
6. Глобальні тенденції і перспективи: світова економіка та Україна. / Наук. ред. В.Юрчишин. Київ: Заповіт, 2018. 202 с.
7. Жмурко Д.С., Дорошенко Г.О., Бабич С.М. Вплив тіньового сектору на стан української економіки. *Економіка і суспільство.* 2018. Випуск № 19. С. 157-165.
8. Кіржецький Ю.І. Тіньова економіка та напрями її подолання в Україні. Львів : Ліга-Прес, 2013. 170 с.

9. Кіржецький Ю. І. Проблема тінізації економіки та її вплив на розвиток регіону. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2015. № 1. С. 243–250.
10. Ковальчук Т., Паливода К. Цифрова валюта як віртуальне джерело фіктивного капіталу. *Банківська справа*. 2015. № 1–2. С. 3–11.
11. Контрактович П. Три кроки відріжуть Україну від офшорів. Жоден уряд їх не зробить, бо легше дойти середній клас [Електронний ресурс]. 2019. Електронний ресурс. URL : http://texty.org.ua/pg/article/editorial/read/74721/Try_kroky_vidrizhut_Ukrajinu_vid_ofshoriv_Zhoden.
12. Леонова О.О. Концептуальні основи стратегії детінізації економічних відносин в Україні. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. Вип. № 7. С. 50-55.
13. Леонова О.О. Теоретичні основи функціонування механізмів державного регулювання детінізації економіки України. Державне управління та місцеве самоврядування: зб. наук. пр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Дніпропетров. регіонал. ін-т держ. упр. Дніпро, 2018. Вип. 2 (37). С. 89-94.
14. Пірнікоза П. В. Теоретична сутність економічної категорії «детінізації економіки». *Економічний аналіз*. 2017. № 4. С. 65–74.
15. Подмазко О. М. Вплив тіньової економіки на загрози економічній безпеці країни. Економіка: реалії часу. *Трансформація та розвиток економічних систем*. 2014. № 4(14). С. 142-149.
16. Попова Л. М. Дослідження процесів тінізації в економіці України. *Право і безпека*. 2015. № 1 (56). С. 76–80.
17. Приступа Т.В., Чайковська М.А. Тіньова економіка та її вплив на соціально-економічний розвиток України. *Приазовський економічний вісник*. 2019. Випуск 1(12). С. 56-61.
18. Причини тіньової економіки. Електронний ресурс. URL : <https://mon.gov.ua/ua/tag/gorizont2020>.
19. Про схвалення Концепції забезпечення національної безпеки у фінансовій сфері : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2012 р. № 569-р.
20. Проблеми та перспективи розвитку економіки України в умовах євроінтеграції : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. здобувачів вищої освіти і молодих учених (м. Львів, 24 січня 2019 р.) : тези доповідей. Львів : Львівський торговельно-економічний університет, 2019. 376 с.
21. Савич І. В. Детінізація економіки: теоретичні надбання та перспективи дослідження. Економіка. *Проблеми економічного становлення*. 2016. № 2. С. 72–76.
22. Харазішвілі Ю.М. Системна безпека сталого розвитку: інструментарій оцінки, резерви та стратегічні сценарії реалізації: монографія. Київ, 2019. 304 с.

**Професор кафедри
економічної безпеки та фінансових розслідувань
НАВС**

доктор юридичних наук, професор

Олена ТИХОНОВА